

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโครงการส่งเสริมให้
ที่พักสงฆ์เขาสงทองช่วยงานด้านป่าไม้ บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
**Development Guidelines for Participatory Forest Resources Management :
The case Study on Forest Extension Project of Khaothongthong Temporary
Monastic Resident at Padaeng Village, Palao Sub-district,
Mueang District, Phetchabun Province**

พระชาณชัย เพชรดี (PhraChanchai Phetdee)* ดุสิต เวชกิจ (Dusit Wechakit)**

ชัยวัฒน์ กงสม (Chaiwat Kongsom)***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโครงการส่งเสริมให้
ที่พักสงฆ์เขาสงทองช่วยงานด้านป่าไม้ บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ (1)
เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (2) เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์
จากป่าของประชาชนในพื้นที่โครงการ (3) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (4) เพื่อศึกษา
ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ (5) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการ
จัดการทรัพยากรป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มี
จำนวน 6 หมู่บ้าน อายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป เป็นการวิจัยผสม ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 คน
โดยการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน การใช้ประโยชน์จากป่า การมี
ส่วนร่วม ความเหมาะสมของกิจกรรมของโครงการ ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การประชุมกลุ่มย่อยของผู้มีส่วนได้
ส่วนเสีย จำนวน 9 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีการใช้ประโยชน์จากป่าทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีส่วนร่วมในการ
จัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการฯ ในระดับมาก กิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการ ส่วน
ใหญ่มีความเหมาะสม ด้านแนวทางการพัฒนาการจัดการป่าไม้แบบมีส่วนร่วมมีดังนี้ (1) จัดตั้งคณะกรรมการป่า
ชุมชน (2) จัดตั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่า (3) ทำการรณรงค์ขยายเขตให้ชัดเจน (4) การ
ปลูกป่าเสริมในพื้นที่ใช้พื้นที่ที่เหมาะสมกับพื้นที่ (5) การจัดแนวป้องกันไฟรอบพื้นที่โครงการฯ (6) จัดกิจกรรม
โครงการฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนในชุมชน

คำสำคัญ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ การมีส่วนร่วมของชุมชน โครงการส่งเสริมให้ที่พักสงฆ์เขาสงทองช่วยงาน
ด้านป่าไม้

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการจัดการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช mape4720@yahoo.co.th

** รองศาสตราจารย์ ประจำแผนกวิชาการจัดการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
dusit.wec@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำแผนกวิชาการจัดการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
chaiwat.kon@stou.ac.th

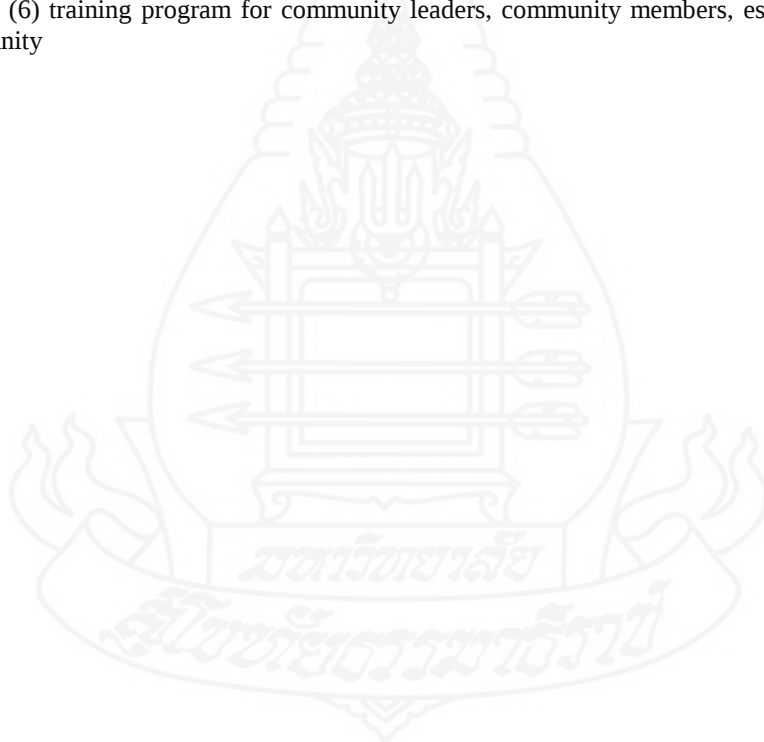
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The research on Development Guidelines for Participatory Forest Resources Management :The case Study on Forest Extension Project of Khaothongthong Temporary Monastic Resident at Padaeng Village, Palao Sub-district, Mueang District, Phetchabun Province aims (1) to learn the basics of public participation in the management of forest resources, (2) to study the forest utilization by the people in the project area (3) to study participation, management of forest resources, (4) to study the feasibility of implementation of project activities and (5) to study the problems and solutions to improve management of forest resources.

Samples of the study were individuals living at 6 sub-villages of Padaeng Village, Palao Sub-district, Mueang District, Phetchabun Province. Quantitative data was collected by accidental sampling of 364 people over 12 years old. Questionnaires were used to collect the data of basic information, forest utilization participation and the appropriate activities of the project. In qualitative research, the focus group of 9 purposive stakeholders was done to fulfill the objective of this study. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research found that people were taking utilization of the forest, both directly and indirectly. The participation of villagers in the management of forest resources was high level. The forest management of the project had appropriate activities. The approach to develop forest management participation were as follows: (1) establishment of the community forest committee (2) formulating rules on the forest resources utilization (3) clearly bordering the project edges (4) enrichment planting by appropriate tree species in project area (5) forest fire line management around the project (6) training program for community leaders, community members, especially the youth in the community

Keywords: Management of forest resources. Community Participation. Forest Extension Project of Khaothongthong Temporary Monastic Resident.

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการจัดการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช mape4720@yahoo.co.th

** รองศาสตราจารย์ ประจำแผนกวิชาการจัดการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช dusit.wec@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำแผนกวิชาการจัดการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช chawat.kon@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในโลก โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้นั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อทุกชีวิตโดยเฉพาะมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายเพราะทุกชีวิตล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากธรรมชาติคือป่าและอาศัยป่านั้นในการพัฒนาการเรียนรู้รวมถึงการสร้างสรรคสิ่งต่างๆให้เกิดเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของแต่ละสังคมนอกจากนั้นมนุษย์และสัตว์ต่างก็อาศัยประโยชน์จากป่าในการดำรงชีวิตและการสืบพันธุ์ ดังนั้นเราจะพบว่ามนุษย์และสัตว์ต่างมีความสัมพันธ์กับป่าอย่างใกล้ชิดสำหรับพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นองค์การทางศาสนาก็มีพัฒนาการทั้งด้านความเป็นมาและการขยายองค์กรที่ต้องมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับป่าที่ไม่แตกต่างไปจากสิ่งมีชีวิตหรือองค์กรหรือสังคมอื่นๆ ดังจะพบว่าการแสวงหาโมกขธรรมคือการหลุดพ้นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นก็ทรงเริ่มต้นที่การมุ่งตรงสู่ป่าเพื่ออาศัยความสงบจากป่านั้นในการพัฒนาจิต หรือแม้กระทั่งการตรัสรู้ของอัครสาวกสัมโพธิญาณของพระพุทธองค์ก็มีขึ้นภายใต้ต้นไม้ในป่า(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 1 2539: 3) และเมื่อตรัสรู้แล้วการแสดงธรรมครั้งแรกเพื่อประกาศพระสัทธรรมก็ทรงแสดง ณ ท่ามกลางแห่งป่าคือป่าอิสิปตนมฤคทายวัน(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 12-13 2539: 33) แม้แต่วัดหรืออารามเป็นที่พักอาศัยของพระสงฆ์ทั้งหลายก็ล้วนแต่อยู่ในป่าโดยเฉพาะการกำหนดเขตในการทำกิจของสงฆ์ก็ต้องกำหนดเอาชายป่าเป็นสำคัญ(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 21 2539: 32) ทั้งนี้ก็เพราะการอยู่ในป่านั้นย่อมถือว่าเป็นวัตรที่ดีในการพัฒนาจิตตนเองตามหลักของการชุตังควัตร(พระธรรมปิฎก 2542: 114)

ดังนั้น เราจึงจะพบว่าพระพุทธศาสนามีความผูกพันกับป่าเป็นอย่างยิ่งเพราะเหตุนี้พระพุทธองค์จึงทรงสอนให้พุทธศาสนิกชนได้มีความรักและรู้จักบุญคุณของป่าซึ่งหลักคำสอนดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในหลักโอวาทปาฏิโมกข์ที่ว่าด้วยการปฏิบัติตนของพระภิกษุผู้เป็นศาสนทายาทของพระพุทธศาสนาว่า จะต้องละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้ผ่องแผ้วและท้ายสุดก็ทรงเน้นย้ำว่า จะต้องยินดีในเสนาสนะอันสงัด คือมุ่งให้พระเข้าไปสู่ป่าเพื่อบำเพ็ญสมณธรรม(พระเทพเวที 2534: 5-7)

จากสถานการณ์พื้นที่ป่าของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ พื้นที่ป่าประเทศไทยลดลงอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอยู่ถึงร้อยละ 53.3 ของพื้นที่ประเทศ หรือประมาณ 171 ล้านไร่ และลดลงมาโดยตลอดจนในปี พ.ศ. 2532 ประเทศไทยเหลือพื้นที่ป่าเพียงร้อยละ 27.95 ของพื้นที่ทั้งหมด (สวัสดิ์ โนนสูง 2545) รัฐบาลจึงมีมาตรการ ให้ภาครัฐได้แสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า โดยได้ประกาศพื้นที่ป่าจำนวนมากเป็นพื้นที่ป่านุรักษ์ เช่น พื้นที่อุทยานแห่งชาติ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น และใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อให้ป่าไม่คงอยู่ ทำให้พระสงฆ์หรือที่ปักธงชัยที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าวมีความผิดตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตามพบว่าในปัจจุบันนี้ ปัญหาพระสงฆ์ที่เข้าไปตั้งที่พักสงฆ์ในเขตป่าก็ยังมีอยู่เรื่อย ซึ่งทางกรมป่าไม้และเถรสมาคมจึงร่วมกัน เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาที่พักสงฆ์ในเขตป่าอย่างต่อเนื่อง โดยกรมป่าไม้เริ่มโครงการทดลองส่งเสริมให้วัดหรือสำนักสงฆ์ช่วยงานด้านป่าไม้ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 และในปี พ.ศ. 2530 ได้สำรวจที่พักสงฆ์ที่มีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วมโครงการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 จึงได้ทำโครงการส่งเสริมให้วัดหรือสำนักสงฆ์ช่วยงานด้านป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2537 ได้ตั้งหน่วยงานระดับฝ่ายในกรมป่าไม้เพื่อรับผิดชอบส่วนกรมการศาสนาได้กำหนดนโยบายเรื่องการขอเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้เพื่อสร้างวัดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ไว้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ว่าไม่สนับสนุนให้สร้างวัดในพื้นที่ป่าหรือพื้นที่ราชการ จนกระทั่งทางออกในการแก้ปัญหาดังกล่าวคือ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2538 คณะรัฐมนตรี มีมติเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้ โดยมอบหมายให้กรมป่าไม้สำรวจที่พักร้างที่อาศัยอยู่โดยที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายในพื้นที่ป่า และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการศาสนา มหาเถรสมาคม และกรมการปกครอง เพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้ และแนวทางส่งเสริมให้วัดหรือสำนักสงฆ์ช่วยงานด้านป่าไม้อย่างจริงจัง และต่อเนื่องในรูปแบบที่เหมาะสม (เอกสารแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้ 2542)

ที่พักร้างของทางออกก็ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมให้วัดหรือสำนักสงฆ์ช่วยงานด้านป่าไม้ตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2547 และดำเนินงานมาแล้วในระยะเวลา 8 ปี แต่การดำเนินงานก็ยังมีปัญหาอุปสรรคในหลายๆด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของการมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาลดอุปสรรคการทำงานที่ต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงานกันระหว่างพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่ป่าไม้และผู้นำชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการนี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้
2. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากป่าของประชาชนในพื้นที่โครงการ
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้
4. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ
5. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจำนวน 6 หมู่บ้าน อายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 คน สุ่มโดยการจับสลากโดยบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน การใช้ประโยชน์จากป่า การมีส่วนร่วม ความเหมาะสมของกิจกรรมของโครงการ ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การประชุมกลุ่มย่อยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 9 คน วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย มากที่สุด จำนวน 200 คน (ร้อยละ 54.95) โดยมีอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 120 คน (ร้อยละ 32.97) มีสถานภาพสมรสแล้ว เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 287 คน (ร้อยละ 78.8) การศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 172 คน (ร้อยละ 47.3) ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มากที่สุด จำนวน 144 คน (ร้อยละ 39.6) และมีรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ 20,001 – 40,000 บาทต่อปี จำนวน 86 คน (ร้อยละ 23.63)

2. ผลการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์จากป่าของประชาชนในพื้นที่โครงการ

2.1 การใช้ประโยชน์ทางตรงจากป่าของกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 364 คน พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเก็บเห็ดมากที่สุด (ร้อยละ 93.1) โดยแบ่งเป็นบริโภคในครัวเรือน (ร้อยละ 89.7) และเพื่อการค้า (ร้อยละ 19.5) รองลงมาคือการตัดไม้ไผ่ (ร้อยละ 92.9) โดยแบ่งเป็นใช้ในครัวเรือน (ร้อยละ 97.3) และเพื่อการค้า (ร้อยละ 6.5) และ เก็บหน่อไม้ (ร้อยละ 92.6) โดยแบ่งเป็นบริโภคในครัวเรือน (ร้อยละ 94.1) และเพื่อการค้า (ร้อยละ 8.9) ตามลำดับ

2.2 การใช้ประโยชน์ทางอ้อมจากป่าของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์ทางอ้อมจากป่า ได้แก่ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารมากที่สุด (ร้อยละ 91.2) รองลงมาคือเป็นแหล่งพักผ่อนและแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 89.8) และสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น ทำบุญ ทอดผ้าป่า (ร้อยละ 86.3) ตามลำดับ

3. การมีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่โครงการ

3.1 การมีส่วนร่วม ในการรับทราบ / พุดคุยเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยส่วนร่วมสูงที่สุด จัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบ / พุดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่พาส่งในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาปางก่อวังชมพู (ค่าเฉลี่ย 4.11) รองลงมา ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมแก้ไขปัญหาพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 4.10) และการเข้าร่วมประชุมแก้ไขปัญหาพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้ระดับอำเภอ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ตามลำดับ

3.2 การมีส่วนร่วม ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยส่วนร่วมสูงที่สุด จัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ป้องกันการบุกรุกพื้นที่โครงการฯ (ค่าเฉลี่ย 4.24) รองลงมา ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนปลูกป่าบำรุงป่าพื้นที่โครงการฯหรือป่าโดยรอบ (ค่าเฉลี่ย 4.15) และการเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนทำการรังวัดหมายแนวเขตพร้อมฝังหลักคิดป้ายแสดงแนวเขตพื้นที่โครงการฯ โดยรอบ (ค่าเฉลี่ย 4.14) ตามลำดับ

3.3 การมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยส่วนร่วมสูงที่สุด จัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การร่วมปลูกป่าบำรุงป่าพื้นที่โครงการฯ หรือป่าโดยรอบพื้นที่โครงการฯ (ค่าเฉลี่ย 4.10) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างเคยทำแนวกันไฟก่อนการจุดไฟในพื้นที่การเกษตรของตน (ค่าเฉลี่ย 4.06) และการเข้าร่วมดับไฟในเขตป่าพื้นที่หรือป่าโดยรอบ (ค่าเฉลี่ย 3.60) ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

3.4 การมีส่วนร่วม ในการติดตามและประเมินผลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยส่วนร่วมสูงที่สุด จัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การตัดเดือนผู้กระทำผิดกฎระเบียบป่าพื้นที่โครงการฯ (ค่าเฉลี่ย 3.73) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างเคยสำรวจต้นไม้หลังการปลูกในพื้นที่โครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.60)

4. ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ

4.1 ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของพระสงฆ์ พบว่า ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ จัดสัมมนา ประชุมเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรท้องถิ่น พระสงฆ์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 100) รองลงมา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไป เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า (ร้อยละ 97.5) ตามลำดับ

4.2 ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของเจ้าหน้าที่ พบว่า ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การให้การสนับสนุนและคำปรึกษาแนะนำวิชาการด้านป่าไม้ (ร้อยละ 100) รองลงมา ได้แก่ การออกติดตามผลตามประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ (ร้อยละ 52.7) ตามลำดับ

4.3 ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชน พบว่า ในเรื่องความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการฯ (ร้อยละ 100)

5. แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์กำหนดแนวทางเบื้องต้น และเชิญตัวแทน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการส่งเสริมให้ที่พัทสงฆ์เขารวมของหน่วยงานด้านป่าไม้ ในด้านต่างๆ พบว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการป่าไม้แบบมีส่วนร่วมดังนี้

5.1 จัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน โดยเป็นคณะกรรมการที่ประกอบไปด้วย ดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนทั้ง 6 หมู่บ้านละ 2 คน 2) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าละเมาะ 2 คน คือ นายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าละเมาะ 3) เจ้าหน้าที่ป่าไม้ 4) พระสงฆ์ ที่จำพรรษาอยู่ในที่พัทสงฆ์เขารวมของฯ มติที่ประชุมมีความเห็นให้คณะกรรมการดังกล่าว เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

5.2 จัดการประชุมประมาณ 4 เดือน/ครั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำชุมชนประชาชนในพื้นที่ และพระสงฆ์เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนรับรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและกำลังเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ในการประชุมแต่ละครั้ง มีการนำเสนอผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นของป่าพื้นที่ในโครงการฯ และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5.3 จัดตั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการ โดยมีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นของชุมชนและคณะกรรมการป่าชุมชน ในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์จากป่า แต่เนื่องจาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

พื้นที่โครงการฯ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาปางก่อและป่าวังชมพู เขตป่าอนุรักษ์ (Zone C) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 3,2 จึงมีแนวทางเน้นไปที่การอนุรักษ์ ได้แก่ การปลูกและการป้องกันรักษาป่าไม้

5.4 ทำการรังวัดหมายเขต เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าให้ชัดเจน โดยรังวัดหมายแนวเขตพื้นที่ ดัดแผ่นป้ายที่เป็นแนวเขตให้สังเกตได้ชัดเจน พร้อมทั้งดัดแผ่นป้ายแสดงพื้นที่ป่าชุมชนรวมถึงแนวทางการจัดการพื้นที่โครงการฯ

5.5 กิจกรรมการปลูกป่าเสริมในพื้นที่โครงการฯ โดยจะดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี มีแนวทางดังนี้ คือ 1) เจ้าหน้าที่ป่าไม้ จัดเตรียมกล้าไม้ โดยเฉพาะชำกล้าไม้ให้มีขนาดความสูงของลำต้นประมาณ 1 เมตร ใช้พันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่โครงการ เช่น สัก ประดู่ สะเดา 2) พระสงฆ์ อำนาจความสะดวกจัดเตรียมพื้นที่วัสดุอุปกรณ์ที่จะปลูกป่า โดยประสานงานขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานต่างๆ เช่น ทหาร เรือรบ และสำนักงานคุมประพฤติเพชรบูรณ์ ได้แก่ การเตรียมหลุมที่จะปลูก เป็นต้น 3) ผู้นำชุมชน เผยแพร่กิจกรรมของโครงการและประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า 4) องค์การบริหารส่วนตำบล จัดเตรียมงบประมาณเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า

5.6 การจัดแนวป้องกันไฟรอบพื้นที่โครงการฯ โดยจะดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ของทุกปี มีแนวทางดังนี้ คือ 1) เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ให้ความรู้และวิธีทำแนวกันไฟ 2) พระสงฆ์ จัดเตรียมสถานที่ อำนาจความสะดวกสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม รวบรวมข้อมูล สรุปผลการดำเนินกิจกรรม และรายงานผลการดำเนินกิจกรรม 3) ผู้นำชุมชน เชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมและทำแนวกันไฟรอบ พื้นที่โครงการ 4) องค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ เช่น ค่าอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรม และทำแนวกันไฟรอบพื้นที่โครงการ

5.7 จัดกิจกรรมโครงการฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนในชุมชนรอบพื้นที่โครงการ เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังนี้ คือ 1) การจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วม 2) การอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชน 3) การจัดตั้งกลุ่มชุมชนเกี่ยวกับการปลูกป่า การรักษาป่า การป้องกันไฟป่า

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโครงการส่งเสริมให้ที่พักสงฆ์เขาสองทองช่วยงานด้านป่าไม้ฯ สามารถตอบวัตถุประสงค์วิจัย และอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของประชาชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.95 ทั้งนี้ เพศชายจะให้ความสนใจ และมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ มากกว่าเพศหญิง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 36-45 ปี ประชากรกลุ่มนี้มีโอกาสได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อยู่ในช่วงวัยทำงานและมีการใช้ประโยชน์จากป่าพื้นที่โครงการฯ ทำให้มีส่วนร่วมมากกว่าประชากรช่วงอายุอื่นๆ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้เฉลี่ย 20,001 – 40,000 บาทต่อปี ผู้มีอาชีพที่รายได้น้อยไม่มีเวลาพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งต้องช่วยเหลือตัวเองก่อน แต่ผู้ที่มีรายได้สูงย่อมมีความพร้อมในการให้ความร่วมมือทั้งในด้านเวลา และกำลังทรัพย์ในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

จากผลการวิจัยครั้งนี้กล่าวได้ว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ สอดคล้องกับอินทรา สมบัติชัย (2543) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในการจัดการป่าชุมชนบ้านสวนพลูและบ้านป่าอู่อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เช่นเดียวกับ สันติภาพ วรณเพิ่มพูน (2543) กล่าวว่า เพศ อายุ ของหัวหน้าครอบครัว และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามหลัก จังหวัดสระบุรี และ ไพจิตร ไตรวงษ์ชัย (2538) กล่าวว่า เพศ อายุ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนบ้านป่าสัน อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงใหม่

2. การใช้ประโยชน์จากป่าของประชาชนในพื้นที่โครงการ พบว่า การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯของชุมชน มีดังนี้

2.1 การใช้ประโยชน์ทางตรง พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเก็บเห็ดมากที่สุด โดยแบ่งเป็นบริโภคในครัวเรือน และเพื่อการค้า รองลงมาคือการตัดไม้ไผ่ โดยแบ่งเป็นใช้ในครัวเรือน และเพื่อการค้า ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้โดยตรง เช่น เป็นแหล่งอาหารของมนุษย์ และสัตว์ นำเอาไม้มาใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย เป็นต้น โดยนำมาใช้ประโยชน์ในครอบครัว ส่วนที่เหลือนำไปจำหน่ายเป็นการสร้างอาชีพและรายได้แก่ครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สวัสดิ์ โนนสูง (2545: 77-78) ได้เขียนเกี่ยวกับประโยชน์ของป่าไว้ว่า “ประโยชน์ทางตรงของป่าไม่มีมากมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์” ได้แก่ 1) การดำรงชีวิต มนุษย์ได้รับปัจจัย 4 จากป่า ใช้ทำเครื่องมือเครื่องใช้ อาหารจากส่วนต่างๆ ของพืช ขยายโรคต่างและผลิตภัณฑ์ เช่น เฟอร์นิเจอร์ กระดาษ ไม้ขีดไฟ ฟืน เป็นต้น 2) เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ ป่าไม้ทำให้คนมีอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การทำโรงเลื่อย โรงงานไม้อัด โรงงานทำเฟอร์นิเจอร์ โรงงานกระดาษ การจำหน่ายของป่า รัฐมีรายได้จากภาษีอากรการค้าไม้ ของป่า ผลิตภัณฑ์จากไม้ และจากการส่งเป็นสินค้าออก

2.2 การใช้ประโยชน์ทางอ้อม พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์ทางอ้อมจากป่า ได้แก่ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารมากที่สุด รองลงมาคือเป็นแหล่งพักผ่อนและแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้โดยทางอ้อม ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ทำให้เกิดแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ช่วยปรับสภาพอากาศให้อากาศบริสุทธิ์ บรรเทาความรุนแรงของภัยธรรมชาติ ป้องกันการพังทลายของดิน การใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ เนื่องจากทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งรวบรวมความสดชื่นและความสวยงามทางธรรมชาติ ความร่มรื่น และภูมิทัศน์ที่สวยงามจึงใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงเป็นแหล่งศึกษาทางด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สวัสดิ์ โนนสูง (2545: 77-78) ได้เขียนเกี่ยวกับประโยชน์ทางอ้อมของป่าไว้ว่า “ประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Benefits) ได้แก่ ป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร ป่าไม้ทำให้เกิดความชุ่มชื้นและควบคุมสภาวะอากาศ การอนุรักษ์ดินและน้ำ ป่าไม้เป็นแหล่งพักผ่อนและศึกษาความรู้”

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ผลจากการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการรับทราบ / พูดยุคเกี่ยวกับปัญหา 2) การวางแผนดำเนินการ 3) การดำเนินงาน 4) การติดตามและการประเมินผลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏเช่นนั้น เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม การใช้ประโยชน์ทางตรง อาทิ การใช้เป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติ เก็บหาของป่า แหล่งพืชสมุนไพร แหล่งไม้ใช้สอย ส่วนการใช้ประโยชน์ทางอ้อม อาทิ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งพักผ่อนและแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น ทำบุญ ทอดผ้าป่า เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน สุทิน ทาวงศ์มา 2544: 7-9) ว่าปกติแล้วผู้ที่เข้าร่วมมักจะมีส่วนร่วมในการรับทราบ / พูดยุคเกี่ยวกับปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามและการประเมินผลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพราะได้รับผลประโยชน์ทั้งทางด้านวัตถุและประโยชน์ทางด้านสังคมเช่นกัน

4. ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ

4.1 ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของ

พระสงฆ์ พบว่า ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ จัดสัมมนา ประชุมเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรท้องถิ่น พระสงฆ์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ราษฎรทั่วไป เห็นถึงคุณค่าความสำคัญการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ตามลำดับ การที่เป็นเช่นนั้น เพราะพระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชน เมื่อจัดประชุมหรือขอความร่วมมือในเรื่องต่างๆ มักจะได้รับความร่วมมือจากทางชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระครูใบฎีกาถาวร สุรบุญโญ (2554: 12-15) พบว่า พระพุทธศาสนเป็นสถาบันสำคัญสถาบันหนึ่งที่มิบทบาทในการศึกษาอบรมสั่งสอนประชาชนให้มีจิตสำนึกอันดีงามต่อตนเองและธรรมชาติแวดล้อมทั้งพื้นป่า พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ สัตว์บก แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น

4.2 ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของ

เจ้าหน้าที่ พบว่า ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การให้การสนับสนุนและคำปรึกษาแนะนำวิชาการด้านป่าไม้ รองลงมา ได้แก่ การออกติดตามผลตามประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ ตามลำดับ การที่เป็นเช่นนั้น เพราะเจ้าหน้าที่ป่านั้นมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้อง เนื่องจากทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแผนดำเนินการ ในหนังสือสำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ พช 008/5560 (2547: 4) เรื่อง แผนงานให้ความรู้ความเข้าใจด้านธรรมะและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของโครงการ ได้แก่ ถวายความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมะและเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับชุมชนใกล้เคียง จัดสัมมนา ประชุม เจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรท้องถิ่น พระสงฆ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

4.3 ความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชน พบว่า ในเรื่องความเหมาะสมของกิจกรรมการดำเนินการของโครงการ มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการฯ การที่เป็นเช่นนั้น เพราะทุกครั้งที่จะประชุมปรึกษาหารือกิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของโครงการ ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีดำเนินการในหนังสือสำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ พช 008/5560 (2547: 3) เรื่องหน้าที่ของราษฎรหมู่บ้านป่าแดงและหมู่บ้านใกล้เคียง รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่เลื่อมใสช่วยสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมในโครงการส่งเสริมให้พืชเศรษฐกิจของหน่วยงานด้านป่าไม้ บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้มีความยั่งยืนต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีวิชาการในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงงบประมาณการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้กับชุมชนในพื้นที่โครงการฯ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ในการดำเนินงานจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกรมป่าไม้ควรให้ความชัดเจนในการดำเนินงาน การติดต่อประสานงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และให้ความสำคัญกับการประชุม หรือร่วมกับสมาชิกในชุมชนตลอดจนถึงการให้ความรู้กันเอง เพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตลอดจนการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้กับชุมชนในพื้นที่โครงการฯ

3. การให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มสมาชิกในชุมชนและเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4. ควรเสริมสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรักป่าไม้ และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้ป่าไม้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- พระครูใบฎีกาถาวร สุรบุญโญ (2544) “การศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของพระนิภากรโสภณ (ไกร ฐานิสฺสโร) วัดหนองกลับ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2534) *พระกับป่ามีปัญหอะไร* กรุงเทพมหานคร เรือนแก้วการพิมพ์
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542) *การพัฒนาที่ยั่งยืน พิมพ์ครั้งที่ 6* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง
- ไพจิตร ไตรวงษ์ชัย (2538) “การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ศึกษากรณีป่าสัน ต่าบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539) *พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สันติภาพ วรณเพิ่มพูน (2543) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรบ้านโสกโขม่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสมหลัน จังหวัดสระบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สวัสดิ์ โนนสูง (2545) *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- สุทัน ทาวงศ์มา (2544) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของหมู่บ้านแม่ตำ ต่าบลเสริมชัย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง” การค้นคว้าแบบอิสระ สาขาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- หนังสือสำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ พช 0008/5560 ลงวันที่ 31 เมษายน 2547 เรื่อง “โครงการส่งเสริมให้ที่พักระงับเขารงทองช่วยงานด้านป่าไม้ ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาที่พักระงับในพื้นที่ป่าไม้” ถึงประธาน ที่พักระงับเขารงทอง
- อินทรา สมบัติชัย (2543) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาบ้านสวนพลู (พุต้อ) และบ้านป่าอู ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เอกสารแนวทางการป้องกันและแก้ปัญหาพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้ (2542) ส่วนป่าชุมชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่ากรมป่าไม้